

*Др Алајдин С. Алишани,
професор Правног факултета, Приштина*

Уговор о извођењу ауторског дела

1. Увод

Ауторска дела стварају се у области науке, књижевности и уметности. Она се стварају пре свега уз улагање одређеног интелектуалног и физичког напора. Стварају се ради задовољења духовних потреба аутора дела као и ради задовољења потреба грађана и друштва у целини. Али у овим настојањима није довољно да се само створи ауторско дело, него оно мора и треба да постане доступно јавности. Разуме се, један део доступа јавности остварује се публикавањем дела, с тим, да се ово поспешује када дело публикавањем доживи примерен промет. Тиме се врши промет ауторског права. Овај промет се остварује и извођењем ауторског дела у области књижевности и музике. Дакле, извођењем ауторског дела у овим доменима, врши се одређена делатност, односно остварује се промет ових дела и врши културна и цивилизацијска преокупација друштва. Тиме се грађани одређене средине, државе и шире, упознају са комплексним радњама које у сублимираном смислу значе изванредна збивања у културном и економском смислу. Ово све значи искоришћавање имовинских права аутора, што нови ЗАСП сматра једним од бестелесних начина искоришћавања ауторског дела у овом домену.

Када се све ово има на уму, треба рећи да извођење ауторског дела обухвата сплет преокупација аутора и културних посленика. На овај начин се конкретно и практично доприноси да се створено дело представи јавности и да се вршењем одређене делатности остварује добит, уз испуњавање одређених потреба грађана и друштва у целини. Разуме се, извођење ауторског дела претпоставља квалитет дела као и квалитетно јавно искоришћавање дела у бестелесној форми, с тим да се

ово бестелесно јавно искоришћавање дела уредно и оствари. А уредност у овоме значи да се претходно прибави сагласност аутора или његовог заступника од стране корисника, који се на основу уговора о извођењу дела овлашћује да ово чини. Непοштовање овог редоследа ствари може да повлачи забрану извођења истог. Иначе сагласност се може добити и закључењем пуноважног уговора о извођењу ауторског дела, које по правилу претходи овом конкретном акту, с тим да сагласност, у недостатку овог уговора, може да се да непосредно пре извођења дела, као и након извођења истог, ако дело треба да се изводи још који пут.

Зато за уредност у овом домену, уговорне стране треба да поштују ЗАСП, а по потреби и одредбе ЗОО. Разуме се ту се поштује и воља уговорника у смислу поштовања узуса и искуства у домену извођења ауторског дела. Искуства у овом домену нису безначајна те их из тог разлога треба брижљиво поштовати. С друге стране пракса захтева да се успостави више реда у извођењу сваког ауторског дела. Ово треба чинити због реда у овим односима, због сигурности у овом домену, као и због квалитетног обављања свих послова у овом опсегу. Тиме се доприноси квалитетном извођењу квалитетних ауторских дела. На тај начин биће задовољне уговорне стране, корисници ових услуга а и врши се једна регистрована делатност. Ово последице значи и остваривање одређене економске користи. Они који користе дело извођењем, треба да су вични тим пословима, јер се на тај начин успоставља прави однос са потрошачима ових делатности као и са аутором дела. За све ово корисници морају да прате потребе "конзументата", и друштва у целини.

2. Појам

Уговор о извођењу ауторског дела је један од уговора ауторског права. Овим уговором врши се промет ове гране права. Кажемо врши се промет, јер се створено ауторско дело у области књижевности и музике јавно изводи за потребе вршења одређене делатности, а самим тим и за потребе "потрошача" и друштва у целини. Овим се чини јавно искоришћавање дела у овом опсегу у бестелесном облику. Одредбе о овом уговору садржи ЗАСП у чл. 76-79. и у заједничким одредбама о уговорима ауторског права. Овако је било у нас, у ЗАП из 1968. године и у ЗАП из 1978. године. У упоредном праву овако је и у ЗАСП Немачке из 1991. године и у ЗАСП Украјине из 1993. године. Овај други Закон у чл. 28. ст. 1, 2, 3, 4. санкционисао је право на неискључиву или искључиву лиценцу, те члан 29. ст. 1. садржи одредбу о уговору о праву коришћења дела, а у члану 30. ст. 1, 2. и 3. санкционисано је закључење и садржај ауторског уговора¹⁾. Ове одредбе се делимично упо-

1. Др Весна Бесаровић: Право индустријске својине и ауторско право, Београд, 1984.г. стр. 283, Др Весна Бесаровић: Интелектуална права, индустријска својина и ауторско право, Београд, 1993.г. стр. 340, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Интелектуална својина, индустријска својина и ауторско право, Београд, 1998.г., стр. 179, 335; Закон о ауторском и сродним правима Украјине из 1993.г., Гласник интелектуалне својине бр. 2, Београд, 1998.г., стр. 333.

добљавају са правим значењем одредаба уговора о извођењу ауторског дела, јер немају ту децидност коју има ЗАСП. Члан 29. ст. 1. ЗАСП Украјине је најдиректнија одредба, јер се односи на уговор о коришћењу дела.

Уговором о извођењу ауторског дела ствара се правни однос између аутора и корисника дела којим се аутор односно његов заступник обавезује да уступи кориснику дело а корисник се обавезује да дело изводи у одређеном року, на начин и под условима предвиђеним овим уговором. У наведеном смислу је и чл. 76. ЗАСП, јер ако се од ове одредбе отклони оно што је за уговор о представљању ауторског дела, онда би појам овог уговора био: уговором о извођењу аутор односно други носилац ауторског права уступа кориснику право на извођење ауторског дела, док се корисник обавезује да то дело изводи у одређеном року и на начин и под условима који су одређени уговором. О томе проф. др Војислав Спаић каже: "Под уговором о извођењу подразумевамо уговор на основу кога аутор неценских и музичких дјела и књижевних дјела, односно носилац ауторског права уступа кориснику право јавног извођења дјела, а корисник се обавезује да изведе дјело на начин и под условима одређеним уговором".²⁾ И друге доктрине о појму овог уговора заузимају исте ставове,³⁾ што је и нормално јер уговор о извођењу ауторског дела не улази у ред сложених уговора ауторског права, с тим да је значај овог уговора у промету робе и услуга више него евидентан.

Када се говори о појму уговора о извођењу ауторског дела, ваља имати на уму не само одредбе чл. 76-79. ЗАСП, него и одредбе о ауторским уговорима чл. 61-66. овог Закона, као и одредбе чл. 24. ст. 1. о праву извођења, чл. 26. ст. 1. и 2. о праву преношења извођења, чл. 27. ст. 1, 2. и 3. под 1, 2, 3, 4. и 5. о праву емитовања, чл. 28. о праву јавног саопштавања дела које се емитује и чл. 29. о праву јавног саопштавања дела са носиоца звука или слике. Ова регулатива је битна за добро разумевање свега што је значајно за овај уговор у области ауторског права.

Терминологија о овом уговору и у новом Закону је остала иста. Директна регулатива у чл. 76-79. није садржински измењена. Ово се односи и на општа правила ауторских уговора у чл. 61-66 и у општим одредбама ЗОО о уговорном праву у чл. 26-153. С тим да чл. 61. ст. 1, 2. и 3. изричито санкционише ауторски уговор. По први пут ЗАСП је у чл. 24. ст. 1. и 2. санкционисао право извођења, у чл. 26. ст. 1. и 2. право преношења извођења, чл. 27. право емитовања, чл. 28. право јавног саопштавања дела које се емитује и у чл. 29. право јавног саопштавања дела са носиоца

2. Др Војислав Спаић: Теорија ауторског права и ауторско право у СФРЈ, Сарајево, 1969.г., стр. 223.

3. Др Слободан Марковић: Основни ауторског и суседних права НК, Београд, 1993.г. стр. 41; Др Миодраг Јањић: Ауторско право и права сродна ауторском праву, Енциклопедија имовинског права и права удруженог рада, том I, Београд, 1978.г., стр. 49; Димитрије Милић: Коментар Закона о ауторском праву, Београд, 1990. г. стр. 149; Alan Berenboom: Le droit d'auteur, Bruxelles, 1984. стр. 68; Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998.г., стр. 8-26; Др Јездимир Митровић: Ауторско право и право индустријске својине кроз судску праксу, Београд, 1992. г., стр. 129-131; Лексикон грађанског права, Београд, 1996.г., стр. 40.

звуча или слике. На тај начин се омогућава функционална употреба овог правног средства у овом домену, у случају решавања спорова у пракси.

3. Особине овог уговора

Из појма овог уговора као и из значајних елемената истог уговора, произилазе одређене карактеристике овог правног средства. Особине овог уговора су: да је именовани уговор (*contractus nominatus*), законом је санкционисан те је и познат у правном промету по свом имену. Уговор о извођењу ауторског дела је двострано обавезни уговор јер ствара права и обавезе између аутора и корисника дела. Овај уговор је и комутативни, јер је аутор и корисник у моменту закључења уговора знају своја права и обавезе. То је уговор са накнадом, јер за извођење дела аутор прима одређену накнаду. Али овај уговор може да буде и уговор без накнаде у случајевима када аутор без накнаде даје сагласност за извођење свог дела. Овај уговор производи трајне престације, јер овај уговорни однос по правилу траје одређено време и исти за то време производи правна дејства. Самосталан је, јер самостално производи правна дејства и то без садејства других уговора у промету. Уговор о извођењу ауторског дела је и формалан уговор – чл. 61. ст. 3. ЗАСП, с тим да се законом може предвидети и нешто друго. Ова форма је форма *ad probationem*, те служи као доказ да су уговорници изјавили своју вољу, за случај спора између њих. Овај уговор је *sui generis* уговор јер има своје посебности које га чине различитим од осталих уговора у промету. Посебности које овај уговор има издвајају га од низа уговора у промету робе и услуга.

4. Битни елементи уговора

Када се говори о битним елементима уговора о извођењу ауторског дела, треба да рећи да оне изричито нису непосредно санкционисане одредбама чл. 76-79. ЗАСП него су предвиђене у општим одредбама ауторског уговора чл. 61-66 ЗАСП. Иначе битни елементи (*essentialia negotii*) уговора о извођењу ауторског дела, су они елементи који сваки уговор ауторског права мора да садржи, а које је законодавац у чл. 63. ЗАСП изричито и предвидео. Дакле, узимајући у обзир ове одредбе, учење, доктрине и ставове судске праксе може се рећи да овај уговор треба да садржи следеће елементе: уговорне стране, предмет уговора, право које је уступљено, ауторски хонорар, временско и просторно ограничење извођења.⁴⁾ Горе наведени услови треба да се кумулативно испуне, јер се без ових елемената уговор не може пуноважно закључити. Без ових елемената уговор не производи

4. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Димитрије Милић: Исто, стр. 146, Др Весна Бесаровић, Исто, стр. 284, Закон о ауторском и сродним правима СЗЈС, Београд, 1998., стр. 46, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 210, Alain Verheboom: Исто, стр. 68-132, Др Слободан Марковић: Исто, стр. 41-43, Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49-51, Лексикон грађанског права, Београд, 1996., стр. 40.

правно дејство. Разуме се да уговорници сем ових елемената могу да предвиде и неке друге елементе за које они сматрају да су од значаја за створени правни однос. Узимајући у обзир значај ових елемената за дејства овог уговора, ми ћемо посебно анализирати сваки од наведених елемената.

1) Уговорне стране – Уговор о извођењу ауторског дела закључује се између аутора и корисника дела, као уговорних страна. Оне могу и преко заступника, односно следбеника закључити овај уговор. То бива ако у међувремену наступи смрт аутора дела, и ако је корисник предузеће, онда то чини његов правни следбеник. ЗАСП у чл. 63. изричито захтева да уговор у домену ауторског права треба да садржи имена уговорних страна. Тиме се отклања дилема ко су уговорне стране те се и потврђује и констатација о битности овог елемента у овом уговору.

а) Аутор – Аутор је уговорна страна односно физичко лице које је створило дело у области књижевности и музике. Он је субјект заштите јер се његово дело жели извести јавно. Ако је више лица створило књижевно или музичко дело које треба да се изведе јавно, онда су они уговорна страна. Ако уговорна страна у међувремену умре, ове односе наставља законски или тестаментални наследник. Аутор је искључиво овлашћен да да дозволу за извођење свог дела, с тим да он има право и да забрани извођење у случају када исто представља повреду угледа и части аутора и његовог дела – чл. 24. ст. 1. Ако аутор да дозволу онда се ауторско дело може јавно извести - чл. 24. ст. 2. Затим, аутор има искључиво право да другоме дозволи преношење извођења дела, као и да забрани преношење када за то постоје разлози - чл. 26 ст. 1. Преношење извођења сматра се истовремено јавним саопштавањем дела, које се изводи, уз помоћ техничких уређаја као што је звучник односно екран – члан 26. ст. 2. Аутор има искључиво право да дозволи или забрани емитовање свог дела – члан 27. ст. 1. Само емитовање дела сматра се јавним саопштавањем дела жичаним или бежичним преносом електромагнетних, електричних или других сигнала на даљину, преко радио дифузије или кабловске дифузије – члан 27. ст. 2. Аутор има искључиво право да другоме дозволи или забрани да његово дело које се емитује истовремено јавно саопштава публици на јавним местима као што су возила јавног саобраћаја, ресторани, чекаонице или путем техничких уређаја као што су радио апарат или телевизор – члан 28. Аутор има искључиво право да другоме дозволи или забрани да његово дело које је забележено на носиоцу звука или носиоцу слике, јавно саопштава уз помоћ техничких уређаја за репродуковање звука односно слике – члан 29. ЗАСП.⁵⁾

б) Корисник – Корисник је уговорна страна код овог уговора. Он може да буде како физичко тако и правно лице. Ако физичко лице изводи дело за своје потребе, онда он није уговорна страна. Физичко лице које врши делатност са средствима у својини грађана, може такође да буде корисник дела, ако та делатност

5. Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Alain Verpeboom: Исто стр. 68-132. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 225, Димитрије Милић: Исто, стр. 146, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 197-199, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 46.

која врши то изискује. Правно лице може да буде корисник ауторског дела. Ово тим пре, јер природа делатности то и изискује. Корисник по члану 27. ст. 4. ЗАСП је емисионо предузеће јер је оно субјект који јавно искоришћава ауторско дело. Емисионо предузеће то чини преко радио дифузије и кабловске дифузије. Иначе корисник треба на професионалан начин да изводи дело и у бестелесном искоришћавању истог. Број извођења ауторских дела се стално повећава, јер су потребе такве да се мала ауторска права сценски изводе што више. Корисник тиме врши своју делатност и тако на посебан начин грађанима уже и шире средине јавно саопштава дело. Разуме се да се у овоме корисник служи разним средствима техничке природе да би остварио своју делатност и испунио потребе грађана и друштва у целини. Он извођење остварује говором, музичким инструментом, путем радија, микрофоном, појачалом, звучницима, модулатором звука, слике, путем екрана, грамофонском плочом, компакт диска, аудио касете, носиоца звука и слике, видео касете, оптичког диска, целулоидне филмске траке и дијапозитива.⁶⁾

2) Предмет уговора – Предмет уговора о извођењу ауторског дела је битан елемент овог уговора. Предмет уговора може да буде књижевно или музичко дело које треба да се изводи. Конкретно, ако је прозно дело онда се врши читање појединих делова овог књижевног дела те је то и предмет овог уговора. Ако је поезија као књижевно дело, рецитовањем истог или делова истог, је предмет уговора. Музичко дело може да буде предмет овог уговора, ако се изводи преко радија или на други начин наведеним средствима. Иначе, предмет уговора о извођењу ауторског дела може да буде како објављено тако и необјављено дело. Ово дело се не-сценски изводи јавно, и зато се зове – мала ауторска права. Као код свих уговора тако и предмет овог уговора мора да испуњава опште услове за постојање. Дакле, треба да буде дозвољен, могућ, одређен или одредив. Као што се може приметити предмет уговора о извођењу дела могу да буду говорна дела у које улазе беседе, књижевна дела од којих поезија и прозна дела, као и музичка дела разних жанрова. Сва наведена дела изводе се јавно, звучно, у њима учествују одређена лица, са одређеним професионалним знањем. Затим, предмет овог уговора може да буде како оригинално ауторско дело, тако и изведено ауторско дело, с тим да и овај други мора да испуни услове за ауторску правну заштиту. Овакав предмет треба предати на уредан начин. Ако се уступа књижевно, онда се предаје рукопис истог, а ако је предмет уговора музичко дело, онда се предаје партитура. Ова предаја се у оба случаја чини и уз предају свих пратећих ствари које омогућавају да корисник што боље користи уступљено дело.⁷⁾

6. Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Др Војислав Спаић: исто, стр. 222-223, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 340, Димитрије Милић: Исто, стр. 145, Др Слободан Марковић: Исто, стр. 41, Лексикон грађанског права, Београд, 1996. стр. 40, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 218, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 210.

7. Лексикон грађанског права, Београд, 1996, стр. 40, Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Др Слободан Марковић: Исто, стр. 41, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 218, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 340, Димитрије Милић: Исто, стр. 145, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 222-223, Др Весна Бесаровић - Благота Жарковић: Исто, стр. 210.

3) Право које се уступа – Уговором о извођењу ауторског дела кориснику се уступа одређено право. Право које се уступа може да буде искључиве или неискључиве природе. Ово право се јавно изводи и на тај начин се искоришћава уступљено право. Ако се уступа искључиво право, онда ово право може да користи само корисник, јер је он једини и овлашћен да оствари ово субјективно право. Уколико се уступа неискључиво право, онда аутор дела сем што свом кориснику уступа право извођења, он може то исто дело да уступи и неком другом кориснику. Начин коришћења уступљеног дела одређује се уговором о извођењу ауторског дела. Јавно искоришћавање дела остварује се до истека уговореног рока а уколико дужина коришћења није одређена, онда би тај рок био један разуман и примерен рок, који је потребан за остваривање коришћења ауторског дела. Уговором о извођењу ауторског дела такође се одређује и обим искоришћавања истог. Разуме се, да све ово треба да је у складу са природом односа који се стварају и природом самог овог уговора.⁸⁾

4) Ауторски хонорар (ауторска накнада) – Ауторски хонорар је битан елемент уговора о извођењу ауторског дела, с тим да је ово актуелно, ако је уступање права за извођење уз накнаду. Ако је уступање без накнаде, онда ауторски хонорар није битан елемент овог уговора. Иначе, ауторски хонорар је накнада за звучно извођење ауторског дела. Висина ауторског хонорара утврђује се општим актом предузећа коме припада аутор, али висина ове накнаде може да се одреди и општим актом предузећа корисника. На висину накнаде могу утицати: вредност дела које се изводи, временско трајање извођења, средства која су потрошена за стварање дела, средства која су потребна за извођење дела, као и тржишне и културне прилике према вредности дела, као и прилике на самом тржишту. Ова накнада не треба да буде симболична, али не и ван ових наведених критеријума. Тиме се задовољава аутор и корисник и респектују се тржишне прилике у сфери културних збивања и у вршењу одређене делатности у малој привреди.⁹⁾

5) Временско и просторно ограничење извођења дела – Уговором о извођењу ауторског дела може се временски ограничити извођење истог. Ово значи да се дело може извести до истека одређеног времена. Ограничење може да буде за месец дана, више месеци, годину дана или више година. Али аутор дела и корисник могу да се договоре да се извођење дела временски не ограничи. Из овог произилази да уговорници имају извесну слободу у регулисању њихових односа. Разуме се, у овоме уговорници морају да поштују постојеће узусе у овом домену, као и да респектују члан 63. ЗАСП-а, где је изричито одређена садржина овог уговора.

8. Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 222-223, Димитрије Милић: Исто, стр. 146, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић, Исто, стр. 210, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 114.

9. Димитрије Милић: Исто, стр. 146, Др Слободан Марковић: Исто, стр. 40-41, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 222-224, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 114.

Ово кажемо да би истакли околност да уговорници око садржине уговора имају ограничену слободу уговарања.

Уговорници могу да ограниче простор у коме ће се дело изводити и то у ком месту или у којим местима. Некада се ово ограничење јављало као резултат околности да неки други корисник изводи дело у неком другом граду или неком другом простору или у истом граду, те из ових разлога треба пазити и на просторно ограничење по природи ствари. Разуме се, да се ово односи на случајеве неискључивог уступања права корисника.

Приликом извођења ауторског дела, корисник мора да респектује аутора и ауторско дело. Дакле, корисник користи имовинска права аутора, док је ограничен у односу на морална права аутора. Он је везан ауторским делом, с тим да корисник може имати неку креативну интервенцију али да за то претходно треба да прибави сагласност аутора. Зато корисник приликом извођења дела не може вршити суштинске промене у ауторском делу.¹⁰⁾

5. Правна природа овог уговора

Правна природа уговора о извођењу ауторског дела је спорна. Наиме, око правне природе овог уговора постоје два супростављена става. Једно мишљење је да правну природу уговора о коме је реч можемо објаснити ослањањем на правила уговора о закупу, издавачаког уговора или уговора о ортаклуку. Док је друго мишљење да правну природу уговора о извођењу ауторског дела не треба објашњавати ослањајући се на правила било којег од уговора које смо навели, већ треба овај уговор сматрати уговором *sui generis*, као и да овај уговор има низ елемената уговора *intuitu personae*.¹¹⁾ Пошто наведена мишљења имају значаја како у теорији тако и у пракси у овом домену, ми ћемо анализирати оба ова опредељења те ћемо се након тога поделити за оно што овај уговор чини посебним.

а) Уговор о извођењу ауторског дела и уговор о закупу

Уговор о извођењу ауторског дела и уговор о закупу су именовани уговори, двострано обавезни, комутативни и уговори са трајним престацијама. Оба уговора омогућавају уступање коришћења неког права. Коришћење је ограничено до истека одређеног рока. За ово коришћење плаћа се одређена накнада. Код оба уговора једна страна гарантује за правне и физичке недостатке ствари. Оба уговора могу да престану споразумом, због неизвршења или пропасти предмета уговора. Овим уговорима се не уступа својина него право искоришћавања. То су уговори који имају одређен значај у промету робе и услуга.

10. Закон о ауторским и сродним правима, ЗСИС, Београд, 1998, стр. 21, 52, Проф. др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 185.

11. Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Правна енциклопедија, том II, Београд, 1989, стр. 1636, Проф. др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224.

С друге стране ови уговори се веома разликују између себе. Дакле, уговор о извођењу ауторског дела је уговор ауторског права, док је уговор о закупу уговор облигационог права. Уговором о извођењу ауторског дела омогућава се јавно искоришћавање у бестелесном облику, док се уговором о закупу омогућава по правилу коришћење непокретних ствари, и ово коришћење је телесне природе. Предмет уговора о закупу је махом непокретна ствар с тим да некад може да буде и покретна ствар, док је предмет уговора о извођењу ауторског дела ауторско дело у домену књижевности и музике. Искоришћавање ауторског дела се остварује извођењем дела. Извођење се остварује радњом људи уз помоћ одређених техничких уређаја. Коришћење предмета закупа ваља чинити по намени и за сопствене потребе. По правилу уговор о закупу је онерозни уговор, док уговор о извођењу дела може да буде и лукративни уговор. Истеком уговореног рока код закупа, предмет уговора се враћа закуподавцу, док корисник дела по истеку уговореног рока нема обавезу да врати предмет овог уговора. Извођење ауторског дела је креација корисника дела, а само дело је духовно стваралаштво сваког аутора, док је коришћење предмета закупа проста експлоатација закупљене ствари.¹²⁾

б) Уговор о извођењу ауторског дела и издавачки уговор

Уговор о извођењу ауторског дела и издавачки уговор су уговори ауторског права. И са једним и са другим ауторско-правним уговором врши се промет ауторског права. Предмет уговора о извођењу дела и издавачког уговора је ауторско дело. Садржина оба уговора одређена је законом, чл. 63. ЗАСП, као и да ова садржина треба да буде писмено потврђена, јер уговор без ових елемената не може да производи правно дејство. Извођењем ауторског дела и издавањем истог јавност се упознаје на најбољи начин. И један и други уговор могу да престану споразумом због неизвршења и због пропасти предмета уговора. Оба ова уговора су *sui generis* уговори, као и да по правилу аутор добија ауторски хонорар за извођење односно издавање дела. Код оба уговора аутор је увек страна уговорница.

Али, издавачки уговор и уговор о извођењу ауторског дела умногоме се разликују. Код издавачког уговора стране уговорнице су издавач и аутор, док су код уговора о извођењу дела странке аутор и корисник. Извођењем ауторског дела врши се јавно саопштавање несценског дела, уживо пред публиком. Овим се врши искоришћавање дела у бестелесној форми, а издавачким уговором се омогућава издавање дела у телесном облику. Издавач ауторског дела врши одређену привредну делатност, док корисник дела врши делатност из области мале привреде али врши и једну културну мисију. Издавањем ауторског дела аутор остварује како морална тако и имовинска права, док се извођењем ауторског дела остварује бестелесно искоришћавање дела. Значај издавачког уговора у односу на уговор о

12. Др Алајдин Алишани: Издавачки уговор, ПЖ, том III, Београд, 1997, стр. 639-663, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Проф. др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Закон о ауторским и сродним правима ЗСИС, Београд, 1998, стр. 21, 51.

извођењу ауторског дела је већи у правном промету. Издавањем ауторског дела врши се материјализација створеног дела те се и пушта у промет, док се извођењем дела јавно искоришћава одређено дело, уживо пред публиком.¹³⁾

в) Уговор о извођењу ауторског дела и уговор о ортаклуку

Уговор о извођењу ауторског дела и уговор о ортаклуку су именовани уговори, двострано обавезни, комутативни уговори у промету робе и услуге. Затим то су уговори са трајним престацијама, самостални уговори, уговори са накнадом и формални уговори. Ови уговори могу да престану споразумом, пропашћу предмета уговора, одустанком и раскидом уговора због неизвршења. Извођење ауторског дела и остваривање сврхе ортаклука представља циљ ових уговора. И један и други уговор имају одређен значај у промету робе и услуга.

Уговор о извођењу ауторског дела је уговор ауторског права док је уговор о ортаклуку уговор облигационог права. Уговором о ортаклуку се жели остварити имовински ефекат, док се уговором о извођењу ауторског дела јавно искоришћава одређено дело за остваривање културне мисије, а уз то се врши и одређена делатност која може да доноси и одређену имовинску корист. Извођењем ауторског дела корисник изводи већ постојеће ауторско дело из области књижевности или музике, док уговором о ортаклуку ортаци удружују рад или средства, ради остваривања имовинске користи. Код уговора о извођењу ауторског дела аутор и корисник се договарају да се дело искоришћава у бестелесној форми, док ортаци стварају имовинску заједницу за остваривање профита. Уговором о извођењу ауторског дела врши се промет ауторског права, док се уговором о ортаклуку удружују најмање два ортака, радом и средствима за остваривање производње, продаје или за давање услуга. Ортаци сnose ризик неуспеха у остваривању имовинског ефекта, и сnose ризик пропасти или оштећења предмета уговора, док ризик неуспеха или оштећења предмета сnose уговорници. За удруживање ортака сагласност дају сви ортаци, док за извођење ауторског дела сагласност даје аутор или његов заступник. Код првог уговора сагласност ортака је потребна за удруживање, док је сагласност уговорника код другог уговора потребна за јавно остваривање извођења ауторског дела. Циљ ортака је имовинска корист која се жели остварити, док је циљ уговорника да врше делатност и доприноси развоју културе грађана и друштва у целини. За коришћење ауторског дела у начелу се даје ауторски хонорар, док ортаци деле имовинску корист али ако имају губитак онда и то деле према уложеним средствима. Ако један ортак одустане од уговора, уговор о ортаклуку остаје према снази јер само према овом ортаку уговор престаје, док ако једна страна одустане од уговора о извођењу ауторског дела, онда уговор престаје да производи

13. Проф. др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Др Алајдин Алишани: Исто, стр. 639-663, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд 1998, стр. 21, 51.

правна дејства у целини. Значај и једног и другог уговора је врло различит те се и по овоме они битно разликују.¹⁴⁾

г) Уговор о извођењу ауторског дела је *sui generis* уговор

Уговор о извођењу ауторског дела има сличности са низом уговора облигационог права. Али са друге стране уговор о извођењу ауторског дела се умногоме разликује у односу на уговоре о закупу, о издавању и о ортаклуку. Зато нам се чини да правну природу овог уговора не треба објашњавати ослањајући се на правила било којих од наведених уговора јер ниједан од наведених уговора није у стању да у целини објасни правну природу уговора о извођењу ауторског дела. Има аутора који сматрају да је уговор о извођењу ауторског дела уговор *sui generis*, јер има низ специфичности које га чине посебним у промету робе и услуга. Уистину уговор *sui generis* је својеврстан и специфичан уговор правног промета. Те специфичности и особине чине га различитим од других уговора у промету робе и услуга у разним гранама права.¹⁵⁾ Ово, разуме се, негира сличности које овај уговор има са наведеним или другим уговорима промета робе и услуга. Пре свега, овим уговором се врши промет ауторског права. Њиме се врши јавно искоришћавање ауторског дела у области књижевности и музике. Аутор или његов заступник дају сагласност за извођење дела али могу исту и да забране. Садржина овог уговора је законом одређена у чл. 63. ЗАСП, чиме се на специфичан начин ограничава аутономија воље уговорника. Затим овај уговор је *in iure personae* уговор, јер се закључује водећи рачуна о посебностима једног или оба уговора. Аутор је духовни стваралац ауторског дела, док је корисник посебан субјект, јер он изводи дело које је уступљено за коришћење. Уступање може да буде искључиве или неискључиве природе. У првом случају аутор има искључиво право да уступи или евентуално да забрани извођење дела, док корисник има искључиво право да изводи дело. Ако је уступање неискључиве природе, онда се дело може уступити и другим корисницима.

Из свега овога произилази да је уговор о извођењу ауторског дела посебан уговор ауторског права. Он има сличности са уговором о представљању ауторског дела али има и знатне разлике у односу на исти. Зато ЗАСП треба оба ова уговора у нормативном постављању да раздвоји. Овим се омогућава да се оба ова уговора још више развијају. На тај начин ауторска мала права, иако се несценски изводе, ипак добијају на значају. Тако се омогућава да се једна делатност која је специфичне природе више остварује и доноси извесну корист, иако ове активности имају премисе културне мисије. Ово тим пре треба рећи када се има у виду да су повећана и средства и опрема за јавно искоришћавање дела.

14. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224., Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 340-343, Димитрије Милић: Исто, стр. 145-149.

15. Правна енциклопедија, том II, Београд 1989, стр. 16-36, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Др Миодраг Јањић, Исто, стр. 49.

6. Дејства уговора

Ако је закључен пуноважан уговор о извођењу ауторског дела, он производи одређена правна дејства. Та дејства се односе на права и обавезе самих уговорника. Ова дејства су циљ уговора, и зато ћемо појединачно изложити на који се начин остварују према сваком уговорнику.

Права аутора – Аутор има право да уступи дело или евентуално да забрани да се дело изводи. Ово је његово искључиво право. Он има такође и право да уступи своје имовинско право кориснику, али има право и да захтева да он поштује морална права аутора. Затим има право да захтева да му се исплати ауторски хоноар, ако је уговорена накнада за коришћење. Исто тако има право да врши увид у то како се дело изводи, као и увид у приходе које остварује корисник од извођења дела. Аутор има право да захтева од корисника да поштује обим права које користи, простор где изводи дело као и време искоришћавања дела. Затим има право да се дело несценски изводи јер ако то не чини корисник дела, аутор има право да раскине уговор због неизвршења.¹⁶⁾

Обавезе аутора – Основна обавеза аутора је да уступи предмет уговора кориснику. Он овим своју сагласност материјализује, јер кориснику омогућава јавно искоришћавање књижевног или музичког дела, и то у бестелесном облику као и несценског извођења. Ово уступање треба да буде истинито и са свим пратећим стварима, јер се тиме омогућава ваљано и ефикасно извођење ауторског дела. Конкретно ово значи да аутор има обавезу да преда књижевно или музичко дело. Аутор треба да гарантује да уступљено право нема ни правних ни физичких недостатака. Код прве гаранције аутор треба да је стварни духовни креатор књижевног или музичког дела, док код друге, треба да уступи предмет који је подобан за извођење ауторског дела. Затим, ако је потребно да аутор учини још коју радњу, он је и то у обавези да учини.¹⁷⁾

Права корисника – Уговором о извођењу ауторског дела, корисник стиче право да дело изводи те тиме у бестелесном облику исто, јавно искоришћава. Он има право да захтева да аутор на уредан начин уступа предмет уговора. Има право да несценски изводи дело и то преко радија, преко носиоца звука или преко екрана уживо. Затим има право да захтева од аутора да не чини никакве сметње приликом извођења дела. Корисник има право да користи само имовинска права а не и морална права аутора. Има право да врши небитне измене на делу уз сагласност аутора. Он има субјективно право коришћења дела, а нема својинско овлашћење према ауторском делу које се изводи.¹⁸⁾

Обавезе корисника – Корисник је на основу уговора у обавези да изводи ауторско дело. У овоме треба да поштује морална права аутора, да изводи дело на на-

16. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Др Весна Бесаровић: Исто стр. 341.

17. Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224.

18. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Закон о ауторском и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 21, 51, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341.

чин и у обиму, времену и простору како је то уговором предвиђено. Он је у обавези да јавно изводи дело до истека одређеног рока а у недостатку овог у примереном року. Дужан је да плати ауторски хонорар аутору извођеног дела, с тим да ова обавеза не постоји ако накнада није предвиђена. У обавези је да прибави сагласност аутора или његовог заступника за извођење ауторског дела као и за небитне измене на ауторском делу. Ако је аутор забранио извођење, корисник је у обавези да ову забрану спроводи. Дужан је да омогући аутору увид у извођење дела као и увид аутора у остварени приход од извођења. Корисник је дужан да несценски изводи дело, јавно, преко радија и преко других средстава.¹⁹⁾

7. Врсте уговора

Када се говори о врстама уговора о извођењу ауторског дела, ваља рећи да ту треба имати на уму да се дело несценски изводи, и да се то може емитовати преко радија, екрана и др. Овде не сме да спомиње позоришни уговор, јер се овај уговор односи на сценско извођење великих ауторских права. Зато ћемо приступити анализи уговора о емитовању дела, уговора о радио емитовању дела и уговора о телевизијском емитовању ауторског дела. Узимајући у обзир значај наведених уговора у извођењу ауторског дела ми ћемо редом анализирати сваки од наведених уговора.

а) Уговор о емитовању ауторског дела - Уговор о емитовању ауторског дела закључује се између аутора дела и емисионог предузећа, којим се ствара правни оквир за јавно емитовање ауторског дела. Овим уговором аутор даје сагласност да му се дело емитује с тим да он сем овог искључивог права има и искључиво право да забрани емитовање свог дела – члан 27. ст. 1. ЗАСП. По закону, емитовањем се сматра, јавно саопштавање дела жичаним или бежичним преносом електромагнетних, електричних или других сигнала на даљину (радио дифузија и кабловска дифузија) – члан 27. ст. 2. ЗАСП. Бежично и жично емитовање су две одвојене радње искоришћавања дела и предмет су два посебна ауторскоправна овлашћења, јер је за обе врсте емитовања потребна различита техничка опрема како на страни емисионог предузећа тако и на страни примаоца сигнала – чл. 27. ст. 3. ЗАСП.²⁰⁾ Изузев у два случаја и то у првом случају, ако жична реемисија дела које се бежично емитује је технички неопходан услов за пријем емисије – члан 27. ст. 3. под 1. Други случај је ако се жичном реемисијом дела које се бежично емитује, сигналом снабдева мање од сто пријемника на некомерцијалној основи – члан 27. ст. 3. под 2. ЗАСП. Код првог случаја је колективна антена која бежичним сигналом прима те се кабловским путем дистрибуира корисницима. Други случај је кориш-

19. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 224, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 28, 51.

20. Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 197-198, Закон о ауторском и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 28, 34-35-

ћење колективних антена за једну или више зграда као и насеље који могу да приме сигнале без неких додатних напора²¹⁾.

Затим, радња емитовања постоји и када се под контролом субјеката врши емитовање. Овај субјект је емисионо предузеће које је новина у ЗАСП по терминологији и по неким својствима. Оно као одговорни субјект, сигнале који су намењени за јавни пријем шаље у непрекинутом ланцу ка сателиту и исти назад од сателита према земљи – чл. 27. ст. 4. Као што се може видети овде имамо емитовање дела и преко сателита. Али, ако су сигнали кодирани, емитовање преко сателита постоји под условом да су средства за декодирање сигнала доступна јавности преко емисионог предузећа или преко трећег лица које има овлашћење емисионог предузећа – чл. 27. ст. 5. ЗАСП. Под емитовањем у смислу чл. 27. ст. 6. ЗАСП-а сматра се и јавно саопштавање дела жичним или бежичним путем на начин који омогућава појединцу индивидуални приступ делу са места и у време које он одабере.²²⁾

По чл. 28. ЗАСП-а аутор има искључиво право да другоме забрани или дозволи да његово дело које се емитује, истовремено јавно саопштава публици на јавним местима, као што су возила јавног саобраћаја, ресторани, чекаонице као и путем техничких уређаја као што су радио апарат или телевизор. Ово је секундарно искоришћавање дела које се емитује, а то је такође и проширење публике јер сва та места са одређеним техничким средствима могу да емитују ауторско дело. Затим, аутор има искључиво право да другоме дозволи или забрани да његово дело које је забележено на носачу звука, односно носачу слике као што су грамофонска плоча, компакт диск, аудио касета, видео касета, филмска трака, оптички диск, дијапозитив, јавно саопштава уз помоћ техничких уређаја за репродуковање звука односно слике – чл. 29. ЗАСП.²³⁾

б) *Уговор о радио емитувању дела* – Уговор о радио емитовању дела је посебна врста уговора о извођењу ауторског дела. Закључује се између емисионог предузећа и аутора дела. Овим уговором емисионо предузеће се обавезује да изводи дело, док аутор даје сагласност за то, и уступа своје дело из области књижевности или музике. Неопходно је да емисионо предузеће и аутор одреде начин као и обим и време извођења ауторског дела. Преко радија се може емитовати како објављено тако и необјављено дело. Емитовање преко радија по правилу је уз накнаду али може да буде и без исте. Аутор може да уступи дело само одређеном емисионом предузећу, да врши емитовање, али ако је уступање неискључиво, онда може истовремено да уступи и другом емисионом предузећу. Емисионо предузеће треба

21. Закон о ауторском и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 28, 34-35, Весна Бесаровић-Благота Жарковић: Исто, стр. 198.

22. Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 198, Закон о ауторским и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 21, 34.

23. Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 198-199, Закон о ауторском и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 23, 34.

све ове обавезе уредно да испуни, јер се на тај начин врши уредно пословање у оквиру ове делатности.

ц) *Уговор о телевизијском емитовању ауторског дела* - Овај уговор се закључује између установе и телевизије и аутора дела. И овај уговор је посебан уговор о извођењу ауторског дела. Овим се аутор дела обавезује да уступа дело за телевизијско извођење истог. Емитовање ауторског дела може да буде уживо или се емитовање остварује као снимак. У првом случају књижевно или музичко дело се директно изводи, док се у другом случају наведена дела изводе као снимци. У реализовању овог уговора од значаја је не само да се уговором утврде права и обавезе уговорних страна него и да се оствари сарадња уговорних страна приликом остваривања пројекта телевизијског емитовања ауторског дела. Од значаја је и сарадња са аутором дела у смислу његовог доприноса бољој екранизацији ауторског дела.

8. Престанак овог уговора

Уговор о извођењу ауторског дела може престати на различите начине. Начини престанка овог уговора произилазе из одредби чл. 76-79. ЗАСП-а, а остали начини престанка произилазе из опште теорије уговорног права. Узимајући у обзир све ово произилази да овај уговор може престати: споразумом страна, извршењем уговора, неизвршењем уговора, дејством више силе и поништајем истог. Ови начини престанка имају одређен теоријски и практичан значај и зато ћемо их појединачно анализирати.

а) *Престанак споразума* – Уговор о извођењу ауторског дела може престати споразумом аутора и корисника дела. Овај начин престанка произилази из општих правила уговорног права, јер уговорници по правилу, како су се споразумели да закључе уговор, тако се могу споразумети и да исти престане. Пошто се ради о форми (форма *ad probationem*) престанак се може изазвати усменим клаузулама. Дејство овог престанка су – *ex nunc*, и оно што је до тог тренутка учињено овим уговором остаје пуноважно односно на снази.

б) *Престанак извршења* – Овај начин престанка овог уговора произилази из општих правила уговорног права, с тим да ауторско дело ваља да је јавно изведено и на уговорен начин, као и да је остварено несценско извођење дела. Ако је уговорено дужи временско трајање уговора дело ће се извести више пута, односно до истека рока који је уговором предвиђен, када уговор престаје. Овим начином се изазива престанак дејства уговора на најприроднији начин, јер се по правилу сваки уговор закључује са намером да се његове одредбе изврше и да се на тај начин оствари циљ уговарања.

ц) *Раскид уговора због неизвршења* – Раскид уговора због неизвршења као начин престанка уговора долази до изражаја и код уговора о извођењу ауторског дела. Овај начин престанка може да оствари само страна која је верна уговору. Дакле, аутор може да тражи раскид овог уговора ако корисник не изводи дело у уговореном року, ако корисник ауторско дело не изводи на уговорени начин, ако

извођењем дела повреди морална права аутора и ако не исплати уговорену накнаду аутору. С друге стране, корисник може да раскине уговор о извођењу ауторског дела, ако аутор не преда дело које треба да се изводи, с тим да предаја претпоставља предају рукописа књижевног дела, предају партитуре музичког дела и све пратеће ствари које кориснику омогућавају уредно извођење дела – чл. 77. ЗАСП. Страна која је верна уговору, сем што има право на раскид уговора има право и на остваривање накнаде штете због неизвршења уговора. Затим, ако је аутор примио ауторски хонорар за извођење дела, а корисник је крив за неизвршење уговора, онда он има право да задржи примљену накнаду као казну за повреду уговорне обавезе.²⁴⁾

д) *Престанак дејством више силе* - Уговор о извођењу ауторског дела може престати дејством више силе. Ово бива ако се дело које треба да се изведе оштети или уништи дејством *vis maior*. Ако дело пропадне делимично, онда уговор престаје ако остатак дела не може да се изведе, а ако је дело у целини пропало или у већем делу онда уговор престаје. Када је дело делимично оштећено и корисник може од остатка дела да оствари сврху закљученог уговора, онда уговор не престаје, али може да смањи уговорену накнаду ако је постојао утицај аутора на делимично оштећење дела. Уговор неће престати ако аутор има други примерак ауторског дела које треба да се изведе.²⁵⁾

е) *Престанак поништајем* – Овај уговор може престати и поништајем, ако дело које се изводи вређа правила правног поретка и правила морала. Овај начин престанка уговора може захтевати одређени орган по службеној дужности – *ex officio*. Затим, ако се извођењем дела вређа аутор и његово дело, аутор и његов заступник имају право да захтевају поништај овог уговора. У овим случајевима аутор има искључиво право да забрани извођење дела. Као што се може приметити из ових правила, овај начин престанка уговора произилази из општих правила уговорног права.²⁶⁾

9. Судска пракса и овај уговор

Судска пракса око уговора о извођењу ауторског дела није толико богата у нас. Али из судских одлука које смо имали на располагању, произилази да пракса има афирмативан став о заштити ауторских малих права, као и о заштити дејства овог уговора. Заштита ових права нарочито долази до изражаја када се корисник обавезује да плати ауторску накнаду за јавно коришћење дела. Широко је спектар случајева када суд штити аутора у остваривању ауторске накнаде. Ова пракса је

24. Димитрије Милић: Исто, стр. 147, Др Миодраг Јањић: Исто, стр. 49, Др Војислав Спаић: Исто, стр. 227, Др Весна Бесаровић: Исто, стр. 341, Закон о ауторском и сродним правима, СЗИС, Београд, 1998, стр. 51, Др Весна Бесаровић – Благота Жарковић: Исто, стр. 186, 211.

25. Др Војислав Спаић: Исто, стр. 227.

26. Др Алајдин Алишани: Уговор о представљању ауторског дела ПП, Београд, 1999,

успешна, али треба показати више агилности, јер има пуно случајева када се дело изводи а корисник за то нема дозволу од аутора или његовог заступника. Навешћемо неке од случајева из судске праксе који потврђују горе наведене констатације, и то у случајевима када се усваја захтев аутора или када се тај захтев одбија, јер нису испуњени услови за остваривање неког права.

а) Афирмативан је став судске праксе, када се самим фактом да је изведено музичко дело, несценски у угоститељском објекту, обавезује да угоститељ плати ауторски хонорар. На ову одлуку суда нема утицаја да ли је уговор о извођењу ауторског дела закључен или не, као и да ли је висина накнаде утврђена. Чини се да је то добро јер самим фактом да угоститељ користи дело он је и у обавези да плати накнаду аутору. У овом смислу је и речено "по основу јавног извођењу несценских дела у угоститељским и другим објектима, плаћа се ауторскоправна накнада за сам акт коришћења и то без обзира да ли је уговор закључен или не, или, да ли је утврђена висина накнаде, а захтев за исплату може остварити и организација аутора без пуномоћја самог аутора".²⁷⁾ За бољу организацију односа у овом домену, корисници ваља да закључе уговор, јер незакључење уговора изазива разноврсне спорове и изазива несигурност у пракси, што је још један доказ да имамо пуно елемената неорганизованости и неуредности у овом домену.

б) По правилу угоститељско предузеће је дужно да плаћа ауторски хонорар, ако репродукује музику у свом локалу. Ово тим пре, ако то чини у дужем трајању, ако наплаћује улазнице, резервације и конзумације гостима. Чини се да је то и нормално, јер од ових радњи угоститељско предузеће остварује профит коришћењем ауторског дела. О овоме, у једном случају се каже: "када се у угоститељском објекту музика репродукује редовно у дужем трајању него што је уобичајено или се за улаз у локал наплаћује улазница, резервација или конзумација угоститељско предузеће је дужно да плати посебан ауторски хонорар, поред редовног хонорара који плаћа према ЗАП".²⁸⁾

ц) Некада је у судској пракси било спорно, да ли треба платити ауторски хонорар за јавно коришћење музичког дела у угоститељству. Тако помоћу одређених аката омогућено је да се преко бившег Завода оствари наведено право аутора, те је у овом смислу речено: "власници угоститељских радњи, дужни су да плате ауторски хонорар за јавно коришћење музичких дела у својим радњама и за време у коме та дела нису изведена, ако је то време било краће од месец дана, док ако је то време било дуже од месец дана, онда се плаћа, с тим да овај прекид нису пријавили Заводу".²⁹⁾

д) У неким случајевима у судској пракси било је спорно питање да ли за коришћење музичког дела треба да се плати ауторски хонорар. Тако је било речено: "репродуктивни уметник има право на хонорар за репродуковање снимљеног извођења, уколико је уговором између њега и носиоца права на снимку обухваћено

27. ВС-ЦГ пж. 459/90 од 29.XI 1990, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 128-129.

28. ВПСЈ сл. 543/65 од 16.6.1965, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 129.

29. ВСС гж. 1671/70, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 129-130.

само право извођача на хонорар за извршено снимање а не за касније репродуковање снимка".³⁰⁾

е) У судској пракси има случајева када се одбија захтев за остваривање ауторског хонорара, што је и нормално ако услови за реализацију овог права нису испуњени, јер онда и по правилу не постоји основ за остваривање овог права. Тако је и речено: "овлашћенику не припада накнада ауторског права за јавно извођење музичког дела преко радија у угоститељској радњи, за време од када је радња престала са радом, макар да обавезник није у складу са тачком 3. истог уговора овлашћеника о томе унапред известио".³¹⁾ Значи да се захтев овде одбија, јер није испуњен услов да је ауторско дело коришћено, односно ауторско дело није коришћено јер локал није радио. Довољно је да се само утврди престанак рада локала и да суд одбије захтев који је поднет.

ф) Такође се одбија и захтев за наплату ауторског хонорара у случајевима када радио пријемник за показивање исправности одређене опреме која се продаје, или неке друге опреме у трговинској организацији за пуштање музике. У овом смислу се и истиче: "ако се ради о радио пријемницима уграђеним у регале који су изложени за продају, трговинска организација није у обавези да плаћа накнаду за извођење музичког дела преко радио пријемника, ако се радио укључује само ради тога да би купац могао да се увери у његову исправност".³²⁾

10. Разлике између правила уговора о извођењу ауторског дела и правила уговора о представљању дела

Уговором о извођењу ауторског дела врши се несценско извођење дела, док се уговором о представљању ауторског дела врши сценско представљање истог. Дела која се изводе првим уговором зову се мала ауторска права, док се дела која се представљају другим уговором зову велика ауторска права. Уговором о представљању ауторског дела могу се искоришћавати: драмско дело, драмско музичко дело, кореографско и пантомимско дело; док се уговором о извођењу ауторског дела ствара правни оквир за искоришћавање дела из области књижевности и музике. Контакт са публиком код извођења дела остварује се преко радија или емитовањем преко других техничких средстава док је представљањем ауторско дело на сцени пред публиком. Први контакт се остварује на посредан начин, док се други остварује непосредно, уживо пред публиком. Извођење ауторског дела је мање по броју и значају, док је представљање ауторског дела и по броју и по значају веће. Домашај у вршењу одређене делатности извођењем дела, је за остваривање одређене користи и за вршење културне мисије али је мањег интензитета од уго-

30. ОВСЈ рев. 2153/63 од 18.XI 1963, ЗСО, књ. 9, св. 3, Београд, 1964, бр. 371, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 130-131.

31. ВСЈ рев. 3331/63, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 129.

32. Виши привредни суд СРС, пж. 2183/87 од 15.4.1967, Др Јездимир Митровић: Исто, стр. 130.

вора о представљању ауторског дела, јер се представљањем дела стиче могућност да се оствари добит и врши културна мисија.

11. Значај овог уговора

Уговор о извођењу ауторског дела је значајан уговор ауторског права. Њиме се може створити стварни правни оквир за извођење ауторског дела. Овим се остварује промет ауторског права и врши одређена делатност. Ова делатност је културне и економске природе. Вршењем обе ове мисије доприноси се афирмацији аутора и корисника ауторског дела. Емисионо предузеће које врши делатност мале привреде као и културну мисију остварује имовинску корист као и значајну друштвену мисију. Ако успешно врши обе ове функције, онда корисник остаје на тржишту као значајан вршилац једне делатности и као значајан културни посленик. У ширем смислу овај уговор има значај и као цивилизацијска тековина за друштво уопште, али овај допринос не треба глорификовати него реално поставити. За све ово треба перфектан уговор, примерена сарадња између аутора и корисника дела као и добра дела и њихово квалитетно извођење.

12. Закључак

Уговор о извођењу ауторског дела је правно средство којим се врши промет ауторског права. Он омогућава да се јавно искоришћава дело у бестелесном облику, врши одређена делатност у малој привреди са културним и цивилизацијским примесима. Културна и цивилизацијска мисија овог уговора је евидентна, јер утиче на стварање одређеног нивоа у овим доменима и за еманципацију грађана. Економска мисија овог извођења огледа се у томе што корисник може да оствари одређену добит, примереним извођењем квалитетних ауторских дела. У извођењу дела учествују одређена лица која су вична оваквој врсти делатности, с тим да у извођењу огроман допринос дају и одређена техничка средства. Њихово кумулативно садејство може да има позитиван ефекат за остваривање низа добрих ствари и одређене користи коју може донети извођење ауторског дела. Добром организацијом корисника у складу са тржишним условима и успешним менаџерством, у овом домену, могуће је остварити одређене циљеве. На овај начин конзументи постају задовољни извођењем разних ауторских дела, а корисник још задовољнији вршењем оваквог специфичног и значајног посла. Све ово захтева велико познавање проблема у овом домену као и уредно понашање учесника у овим пословима.